

ความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19: รัฐ อารมณ์ และการสร้างความรู้สึกของการปรากฏอยู่ร่วมกัน

Long-Distance Cross-Border Relationships in the Time of Covid-19 Pandemic: State, Emotion, and the Construction of Co-presence

วิลาลินี พนานครทรัพย์

Wilasinee Pananakhonsab

คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Faculty of Sociology and Anthropology, Thammasat University

E-mail : pwilasin@tu.ac.th

Date Received : 22 May 2024 Date Revised : 11 October 2024

Date Accepted : 14 November 2024 Date Published online : 27 December 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอประสบการณ์ของผู้หญิงไทยที่อยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ คือ เพื่อศึกษาผลของมาตรการจำกัดการเดินทางในช่วงเวลาของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่มีต่อความรู้สึกที่อยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกล และเพื่อศึกษาถึงการรักษาความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลในช่วงเวลาดังกล่าว โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้หญิงไทยจำนวน 10 คน และใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง กล่าวคือ เป็นผู้หญิงไทยที่อยู่ในประสบการณ์ความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลและไม่สามารถพบเจอกับคู่รักทางไกลของตนเองอันเนื่องมาจากการระบาดของโควิด-19 เป็นเวลาอย่างน้อย 2 ปี

ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า ความเป็นการเมืองของการเคลื่อนย้ายข้ามแดนที่ควบคุมโดยรัฐนั้นส่งผลอย่างชัดเจนต่ออารมณ์และความสัมพันธ์ของคู่รักข้ามแดนทางไกล โดยในช่วงแรกของการแพร่ระบาด คู่รักข้ามแดนทางไกลส่วนใหญ่ต่างก็ยอมรับถึงความชอบธรรมในการควบคุมการเคลื่อนย้ายข้ามแดนของรัฐ อย่างไรก็ตามภายใต้สภาวะของการไม่เคลื่อนย้ายที่ดำรงอยู่ยาวนานเป็นเวลามากกว่า 2 ปีได้แปรเปลี่ยนการยอมรับความชอบธรรมของรัฐในการควบคุมพรมแดนเป็นความรู้สึกสับสน เมื่อต้องเผชิญกับสภาวะความไม่แน่นอนของมาตรการควบคุมพรมแดนในช่วงของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภายใต้สภาวะอารมณ์ที่ไม่มั่นคงและความรู้สึกโหยหาการปรากฏตัวร่วมกันในเชิงกายภาพในช่วงของการแพร่ระบาด ส่งผลให้คู่รักข้ามแดนทางไกลเหล่านี้มีการพูดคุยและค้นหาวิถีทางของการย้ายถิ่นเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างถาวรมากขึ้น

ภาพจินตนาการของการปรากฏตัวร่วมกันในอนาคตจึงกลายเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้คู่รักเหล่านี้สามารถดำรงความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลไว้ได้ในช่วงที่สภาวะการปรากฏตัวร่วมกันของคู่รักในมิติกายภาพขาดหายไป

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกล การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การเมืองของการเคลื่อนย้าย การปรากฏอยู่ร่วมกัน

Abstract

This article reflects the experiences of Thai women in long-distance cross-border (LDCB) relationships during the Coronavirus disease 2019 (COVID-19) pandemic. Two objectives were to study the effects of pandemic travel restrictions on LDCB couples and maintaining LDCB relations during the pandemic. Data was gathered by in-depth interviews with ten Thai women. Purposive sampling was used to select Thai women in LDCB relationships who were unable to meet their partners for at least two years.

Results illustrated that mobility politics clearly affected emotions and relationships of LDCB couples. At first, most LDCB couples accepted the legitimacy of state border pandemic controls. However, inertia over more than two years transformed acceptance of state legitimacy into ambivalence because of policy uncertainty on border control in the time of Covid-19. Emotional instability and a longing for physical co-presence during the pandemic motivated LDCB couples to examine migration for the future, indicating that the imagined co-presence became essential for maintaining LDCB relationships when physical co-presence was absent.

Keywords: Long-distance cross-border relationships, COVID-19 Pandemic, Mobility politics, Co-presence.

บทนำ

เมื่อการระบาดของโรคอุบัติใหม่ในระดับโลก (global pandemic) เกิดขึ้น การเคลื่อนย้ายของผู้คนมักถูกมองในฐานะปัจจัยสำคัญที่ทำให้โรคระบาดแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว (Greenaway & Gushulak, 2017) ดังนั้นภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ผ่านมา การเดินทางและการเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศจึงถูกอธิบายในฐานะของสิ่งที่สร้างภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางสุขภาพ (health security) ของรัฐปลายทาง อันเนื่องมาจากการที่โรคระบาดถูกนำเข้ามาพร้อมกับการเคลื่อนย้ายของผู้เดินทาง ดังนั้นในช่วงเวลาดังกล่าวหน่วยงานตรวจคนเข้าเมืองของแต่ละประเทศได้เพิ่มมาตรการจำกัดการเดินทาง (travel restrictions) ในฐานะกลยุทธ์สำคัญในการปกป้องความมั่นคงทางสุขภาพในหลากหลายรูปแบบ อาทิ การปิด

พรมแดนโดยสิ้นเชิง การจำกัดการเดินทางบางส่วนหรือการจำกัดผู้เดินทางจากบางประเทศ การตรวจคัดกรองหรือทดสอบการติดเชื้อเมื่อเดินทางเข้าหรือออกประเทศ การกักกันผู้เดินทางในสถานที่เจาะจงระยะเวลาหนึ่งหลังจากข้ามพรมแดน

จากรายงานขององค์การการท่องเที่ยวโลก (UN World Tourism Organization) เรื่องการจำกัดการเดินทาง ฉบับที่ 4 ซึ่งทำการสำรวจมาตรการจำกัดการเดินทางรวม 217 แห่งทั่วโลก พบว่า ในช่วงต้นของการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 มาตรการจำกัดการเดินทางเริ่มถูกนำมาใช้ในเดือนมีนาคม 2563 โดยในระยะแรกเริ่มมีการนำมาใช้ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกและยุโรป ซึ่งส่งผลให้ในเดือนเมษายน 2563 จำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศลดลงถึง 113 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 97 เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันในปี 2562 และต่อมาเมื่อการแพร่ระบาดของโรคขยายตัวมากขึ้นในเดือนพฤษภาคม 2563 ร้อยละ 100 ของจุดหมายปลายทางในพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลกได้ใช้มาตรการจำกัดการเดินทางในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยร้อยละ 75 ของจุดหมายปลายทางเหล่านี้ได้มีการปิดการเดินทางเข้าประเทศโดยสิ้นเชิง (UNWTO, 2020)

ภายใต้มาตรการจำกัดการเดินทางที่แต่ละประเทศนำมาใช้หลังจากเดือนมีนาคม 2563 ส่งผลให้เครือข่ายการเคลื่อนย้ายของผู้คนในระดับโลกลดลงอย่างชัดเจน (Zhang, Qian, & Hu, 2020) คำถามสำคัญที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอในบทความชิ้นนี้ คือ มาตรการจำกัดการเดินทางที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั่วโลกในช่วงเวลาของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อผู้คนหรือครอบครัวที่อยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดนมากน้อยเพียงใด โดยมุ่งเน้นไปยังการนำเสนอประสบการณ์ของคู่รักที่อยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกล (long-distance cross-border relationships) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของความสัมพันธ์ที่พบเห็นได้มากขึ้นในสังคมปัจจุบัน อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการคมนาคมขนส่งที่เอื้อให้การจินตนาการและการเคลื่อนย้ายข้ามประเทศของผู้คนเป็นเรื่องปกติ อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 คู่รักข้ามแดนเหล่านี้ต้องตกอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน เนื่องจากพวกเขาไม่สามารถกำหนด ควบคุม และวางแผนการเยี่ยมเยียน (visit) ได้เฉกเช่นเดียวกับสถานการณ์ปกติ

งานศึกษาที่เกี่ยวข้องการรักษาความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลต่างก็ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเยี่ยมเยียนที่นำมาสู่การปรากฏตัวร่วมกันของคู่รักในพื้นที่กายภาพเป็นเงื่อนไขสำคัญในการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ใกล้ชิด อาทิ งานของ Mason (2004) ซึ่งเสนอให้เห็นว่า การเยี่ยมเยียนเป็นองค์ประกอบเชิงสัญลักษณ์ที่สำคัญในการสะท้อนให้เห็นว่า ความสัมพันธ์นั้นยังคงอยู่ได้ ในขณะที่งานของ Holmes (2004) เสนอถึง ความใกล้ชิดในเชิงกายภาพ (physical intimacy) เป็นสิ่งสำคัญในความสัมพันธ์ของคู่รัก ดังนั้น การวางแผนการเยี่ยมเยียนอย่างสม่ำเสมอจึงเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ทางไกล อีกทั้งการปรากฏตัวร่วมกันหรือการใช้เวลาร่วมกันของคู่รักในเชิงกายภาพยังเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมให้การปรากฏตัวร่วมกันในพื้นที่ออนไลน์ของคู่รักเหล่านี้มีเรื่องราวสนทนาอย่างต่อเนื่องเมื่อต้องแยกห่างกันในเชิงกายภาพ อาทิ การพูดคุยเพื่อวางแผนการเยี่ยมเยียนก่อนการพบเจอกันในพื้นที่กายภาพ หรือการสนทนาถึงเรื่องราวหรือประสบการณ์การท่องเที่ยวหรือการใช้ชีวิตร่วมกันหลังจากพบเจอกันในพื้นที่กายภาพ

ดังนั้นคำถามสำคัญที่ตามมา คือ เมื่อการเยี่ยมชมซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการรักษาความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลขาดหายไปในช่วงของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ประสบการณ์ของคู่รักที่อยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลเป็นอย่างไร พวกเขาเหล่านี้ดำรงความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลอย่างไรในช่วงที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายข้ามแดนเพื่อเยี่ยมชมและพบเจอในพื้นที่กายภาพได้ มาตรการจำกัดการเดินทางของรัฐส่งผลต่ออารมณ์และประสบการณ์ของคู่รักข้ามแดนทางไกลอย่างไร อีกทั้งพวกเขาเหล่านี้ได้ให้คำอธิบายต่อการมาตรการจำกัดการเดินทางของรัฐอย่างไรในแต่ละช่วงเวลาของการแพร่ระบาด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาผลของมาตรการจำกัดการเดินทางในช่วงเวลาของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่มีต่อคู่รักที่อยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกล
2. เพื่อศึกษาการรักษาความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลในสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของโควิด-19

กรอบคิดสำคัญของการศึกษา

การศึกษาประสบการณ์ของคู่รักข้ามแดนทางไกลในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในครั้งนี้ ผู้เขียนใช้แนวคิดสำคัญ 2 ประการ คือ แนวคิดความเป็นการเมืองของการเคลื่อนย้าย และแนวคิดการปรากฏอยู่ร่วมกันในความสัมพันธ์ข้ามแดน เพื่อสร้างประเด็นคำถามสำคัญในการศึกษารุ่นนี้

ความเป็นการเมืองของการเคลื่อนย้ายข้ามแดน (Politics of cross-border mobility)

การศึกษาการเคลื่อนย้ายข้ามแดนแม้จะมีความหลากหลายและจุดสนใจที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม จุดร่วมที่สำคัญประการหนึ่งของการศึกษาเหล่านี้ คือ การทำความเข้าใจและอธิบายความสัมพันธ์ข้ามแดนในหลากหลายระดับ ตั้งแต่ระดับเหนือรัฐไปจนถึงระดับปัจเจก อีกทั้งการศึกษานามข้ามแดนยังมีจุดร่วมที่มองว่า รัฐชาติเองมีส่วนสำคัญในการกำหนดความสัมพันธ์ข้ามแดน (Levitt, DeWind, & Vertovec, 2003) อาทิ การศึกษาของ Zhang, Lu, and Yeoh (2015) ซึ่งเสนอให้เห็นว่า การเคลื่อนย้ายข้ามแดนนั้นไม่ได้เป็นเพียงการข้ามพื้นที่ของพรมแดน (transnational) เท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับการควบคุมและการจัดการของรัฐข้ามแดน (transgovernmental) อีกด้วย โดยการศึกษาชิ้นนี้วางอยู่บนฐานคิดของ Foucault (1991) ซึ่งเสนอแนวคิดเรื่องการปกครองชีวญาณ (Governmentality) ที่เน้นไปยังศิลปะแห่งการปกครอง (art of government) กล่าวคือ การปกครองของรัฐนั้นไม่ได้เป็นการใช้อำนาจบังคับเบ็ดเสร็จเด็ดขาด หากแต่รัฐได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดการปกครองจากการควบคุมบังคับไปสู่การสร้าง ความชอบธรรมในการใช้อำนาจ ผ่านชุดของการปฏิบัติการ กลยุทธ์ และตรรกะของการคิดคำนึงถึงอรรถประโยชน์

แนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความซับซ้อนของความสัมพันธ์เชิงอำนาจและการควบคุมประชาชนทั้งในระดับโครงสร้างและชีวิตประจำวัน การปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานของอำนาจรัฐที่ทำให้เทคโนโลยีของอำนาจ (technology of power) สามารถเข้ามาควบคุมจัดการกับชีวิตประจำวันในทุกๆ ด้านของประชาชนอย่าง

เปิดเสรี ผ่านการปฏิบัติการของบรรทัดฐานร่วมกับสถาบันทางสังคมต่าง ๆ อย่างค่อยเป็นค่อยไป การจัดการกับชีวิตของประชาชนมีบทบาทสำคัญในการกำกับควบคุมให้ผู้คนตกอยู่ภายใต้กฎข้อบังคับของการดำเนินชีวิต และสร้างสังคมที่เป็นปกติสุข ซึ่งส่งผลให้ประชาชนเองก็ยอมรับถึงความจำเป็นของการดำเนินนโยบายของรัฐว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมและเป็นธรรมชาติ กรอบคิดเรื่องการปกครองชีวญาณและเทคโนโลยีของอำนาจดังกล่าว จึงมักถูกนำมาใช้ในการอธิบายการควบคุมจัดการของรัฐในการเคลื่อนย้าย โดยเชื่อมโยงการควบคุมของรัฐเข้ากับตัวตนและอารมณ์ของผู้คน นอกจากนี้การศึกษาของ Zhang, Lu, & Yeoh (2015) ยังชี้ให้เห็นถึงความซับซ้อนของการใช้อำนาจของรัฐในการควบคุมและจัดการการเคลื่อนย้ายของผู้คนข้ามเขตแดน โดยเสนอให้เห็นว่า กระบวนการเคลื่อนย้ายข้ามแดนของผู้คนไม่ได้เป็นสิ่งที่ราบเรียบเสมอไป การควบคุมของรัฐเข้ามามีผลต่อมิติทางอารมณ์ของผู้คนที่อยู่ในกระบวนการเคลื่อนย้าย กล่าวคือ พวกเขาต้องเผชิญกับเรื่องราวหรือความเป็นจริงใหม่ๆ ที่ถูกควบคุมโดยชุดของโครงสร้างและความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ตนเองอาจไม่ได้คุ้นชินบ่อยครั้งที่กฎเกณฑ์และการควบคุมการเคลื่อนย้ายข้ามแดนของรัฐส่งผลให้ผู้เคลื่อนย้ายเกิดประสบการณ์ของความไม่มั่นคง ไม่แน่ใจ และนำไปสู่ความรู้สึกไม่เท่าเทียมอันเกิดจากการดำเนินนโยบายควบคุมการเคลื่อนย้ายข้ามแดนได้

ภายใต้แนวคิดความเป็นการเมืองของการเคลื่อนย้ายข้ามแดน สะท้อนให้เห็นว่า แม้ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการคมนาคมขนส่งที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การจินตนาการถึงการเคลื่อนย้ายข้ามแดนของผู้คนเป็นเรื่องปกติ อย่างไรก็ตาม หากเราทำความเข้าใจความเป็นการเมืองของการเคลื่อนย้ายข้ามแดนผ่านประสบการณ์การเคลื่อนย้าย/ไม่เคลื่อนย้าย (mobility/immobility) ของผู้คน เราอาจจะมองเห็นความหมายและปฏิบัติการของอำนาจที่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้าย/ไม่เคลื่อนย้ายของผู้คนอยู่เสมอ แนวคิดความเป็นการเมืองของการเคลื่อนย้ายสะท้อนให้เห็นว่า การควบคุมการเคลื่อนย้ายของผู้คนจะได้รับความชอบธรรมมากขึ้น เมื่อกรณีการเคลื่อนย้ายนั้นถูกรับรู้ในฐานะของการคุกคามความมั่นคงและปลอดภัยของสังคม ดังนั้นภายใต้สถานการณ์ของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การเน้นย้ำถึงการควบคุมการเคลื่อนย้ายของผู้คนของรัฐในฐานะสิ่งจำเป็นเพื่อรักษาความมั่นคง รวมถึงการมองผู้ย้ายถิ่นหรือผู้เคลื่อนย้ายในฐานะของพาหะนำโรคได้ผลักดันสังคมเข้าสู่สถานะของการไม่เคลื่อนย้าย (a state of immobility) อย่างรวดเร็ว คำถามที่ตามมาจากแนวคิดดังกล่าว คือ ผู้คนที่อยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดนมีมุมมองอย่างไรต่อการควบคุมการเคลื่อนย้ายข้ามแดนของรัฐในสภาวะการโรคระบาด ผู้คนเหล่านี้ยอมรับต่อต้าน หรือสร้างคำอธิบายอย่างไรเมื่อการควบคุมของรัฐเข้ามามีผลต่อมิติทางอารมณ์และความสัมพันธ์ข้ามแดนของพวกเขา

การปรากฏอยู่ร่วมกันและความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกล (Co-presence and long-distance cross-border relationships)

Campos-Castillo and Hitlin (2013, p. 169) ให้ความหมายของการปรากฏอยู่ร่วมกัน (co-presence) ในฐานะการรับรู้ถึงการเข้ามามีอิทธิพลซึ่งกันและกันระหว่างผู้กระทำการ (actors) โดยที่เป็น

การสอดประสานกันขององค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ การเอาใจใส่ (attention), อารมณ์ (emotion) และพฤติกรรม (behavior) ที่เกิดขึ้นและส่งผลซึ่งกันและกันระหว่างผู้กระทำการ นอกจากนั้นงานของ Campos-Castillo and Hitlin (2013) ยังเสนอให้มองการปรากฏอยู่ร่วมกันในลักษณะของปรากฏการณ์ที่มีความต่อเนื่อง มากกว่าการมองในลักษณะคู่ตรงข้าม (การปรากฏอยู่/ไม่ปรากฏอยู่) สอดคล้องกับการเข้ามาของเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทำให้การอธิบายแนวคิดการปรากฏอยู่ร่วมกันถูกใช้ในความหมายที่กว้างขึ้น โดยไม่ได้จำกัดเพียงแค่การปรากฏตัวร่วมกันทางกายภาพของผู้กระทำการ แต่ยังหมายรวมถึงการปรากฏอยู่ร่วมกันของผู้กระทำการในรูปแบบอื่นๆ อาทิ การปรากฏอยู่ร่วมกันผ่านการสื่อสารออนไลน์ (virtual co-presence) หรือ การปรากฏอยู่ร่วมกันผ่านตัวแทน (co-presence by proxy) (Baldassar, 2008; Campos-Castillo & Hitlin, 2013; Zhao, 2003)

แนวคิดการปรากฏอยู่ร่วมกันจึงมักถูกนำมาใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมร่วมสมัย โดยเฉพาะในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความสัมพันธ์และครอบครัวข้ามแดน อาทิ การศึกษาของ Baldassar (2008) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ย้ายถิ่นชาวอิตาลีในออสเตรเลียและพ่อแม่ของผู้ย้ายถิ่นที่ยังคงอาศัยอยู่ในอิตาลี โดยเชื่อมโยงประสบการณ์ทางอารมณ์ของผู้คนที่อยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดน อาทิ ความรู้สึกคิดถึง (missing) และการโหยหาบุคคลที่ตนรัก (longing for) เข้ากับทฤษฎีการประกอบสร้างทางอารมณ์ (emotion constructionism) ที่พิจารณาอารมณ์ของผู้คนที่ถูกประกอบสร้างผ่านองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ คำพูด (words) ร่างกาย (body) การกระทำ (practice) และความคิด (ideas) ภายใต้องค์ประกอบสำคัญของการประกอบสร้างของอารมณ์ดังกล่าว งานของ Baldassar สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการกับความรู้สึกคิดถึงหรือโหยหาคนรักของผู้คนที่อยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดนเหล่านี้ มักกระทำผ่านการปรากฏอยู่ร่วมกันใน 4 รูปแบบหลัก คือ การปรากฏอยู่ร่วมกันในทางกายภาพ (physical) การปรากฏอยู่ร่วมกันในพื้นที่ออนไลน์ (virtual) การปรากฏอยู่ร่วมกันผ่านตัวแทน (proxy) และการปรากฏอยู่ร่วมกันในจินตนาการ (imagined) ภายใต้การสร้างความรู้สึกของการอยู่ร่วมกันทั้ง 4 รูปแบบจึงเป็นผลสำคัญที่ทำให้ผู้คนที่อยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดนสามารถสร้างความรู้สึกใกล้ชิด (sense of closeness) และรักษาความสัมพันธ์ดังกล่าวไว้ได้

แม้ว่างานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความสัมพันธ์ข้ามแดนจะชี้ให้เห็นว่า ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารและความรู้สึกของการอยู่ร่วมกันที่เกิดขึ้นในโลกออนไลน์เข้ามาเป็นสิ่งสำคัญในการสนับสนุนและเอื้อต่อการคงอยู่ของครอบครัวและความสัมพันธ์ข้ามแดน (Larsen, Urry, & Axhausen, 2006) แต่งานศึกษาเหล่านี้ต่างก็ยังคงแสดงให้เห็นว่า การสื่อสารในพื้นที่ออนไลน์ยังไม่สามารถเข้ามาแทนที่ “การปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการปรากฏอยู่ร่วมกัน (co-present interaction)” ใน 3 รูปแบบสำคัญ คือ การอยู่ร่วมกันในเชิงกายภาพ (face to face) การอยู่ในสถานที่ (face in places) และ การอยู่ในโอกาสหรือเหตุการณ์สำคัญ (face the moment) (Urry, 2002, p. 271) ดังนั้นการเดินทางและเยี่ยมเยียน (visit) จึงยังคงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความสัมพันธ์ข้ามแดน และเป็นองค์ประกอบเชิงสัญลักษณ์ที่สำคัญในการแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ข้ามแดนนั้นยังคงอยู่ได้ (Mason, 2004) สมาชิกในครอบครัวข้ามแดนส่วนใหญ่ยังคง

โยยหาและให้คุณค่ากับการใช้เวลาร่วมกันในทางกายภาพมากกว่าการปรากฏตัวและใช้เวลาร่วมกันในพื้นที่ออนไลน์ (Baldassar, 2008)

นอกจากนั้นหากมองเฉพาะเจาะจงไปยังความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างคู่รักทางไกล งานของ Holmes (2004) และ Pananakhonsab (2016) สะท้อนให้เห็นว่า การใช้เวลาร่วมกันคู่รักข้ามแดนทางไกลในเชิงกายภาพเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้คู่รักสามารถรักษาความสัมพันธ์ทางไกลไว้ได้ เนื่องจากคู่รักข้ามแดนที่อยู่ในความสัมพันธ์เหล่านี้มองว่าการสื่อสารออนไลน์เป็นเพียงช่องทางที่ทำให้พวกเขารักษาความสัมพันธ์ทางไกลได้ แต่เป็นเรื่องยากที่การสื่อสารในออนไลน์จะสามารถเข้ามาทดแทนอำนาจของผัสสะทางกายภาพ (the power of physical sensation) ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ได้จากการสัมผัสใกล้ชิดและใช้เวลาาร่วมกันกับคนรัก ดังนั้นจึงน่าสนใจว่าภายใต้สถานการณ์ที่การปรากฏตัวร่วมกันของคู่รักในมิติกายภาพขาดหายไป ในความสัมพันธ์ใกล้ชิด คู่รักข้ามแดนทางไกลเหล่านี้มีการจัดการอารมณ์ (emotion management) และการสร้างความรู้สึกของการอยู่ร่วมกัน (sense of co-presence) ในชีวิตประจำวันอย่างไรเพื่อรักษาความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกล

งานศึกษาชิ้นนี้จึงมุ่งอธิบายประสบการณ์ของคู่รักข้ามแดนทางไกลในช่วงของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภายใต้กรอบคิดของความเป็นการเมืองของการเคลื่อนย้ายและการปรากฏอยู่ร่วมกัน กล่าวคือเมื่อรัฐเข้ามาควบคุมการเคลื่อนย้ายของผู้นักและพลักสังคมเข้าสู่สถานะของการไม่เคลื่อนย้ายอย่างรวดเร็ว นั้น ภาวะดังกล่าวส่งผลอย่างไรกับความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลที่ซึ่งคู่รักยังคงโยยหาและให้คุณค่ากับการใช้เวลาาร่วมกันในเชิงกายภาพ คู่รักเหล่านี้ต้องรองรับมาตรการการควบคุมการเคลื่อนย้ายของรัฐอย่างไรในสถานะการณ์ของโรคระบาด อีกทั้งเมื่อคู่รักต้องเผชิญกับสถานะของการไม่เคลื่อนย้ายที่ถูกควบคุมโดยรัฐ การสร้างความรู้สึกของการปรากฏอยู่ร่วมกันแตกต่างจากการรักษาความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลก่อนการแพร่ระบาดหรือไม่ อย่างไร

ระเบียบวิธีวิจัย: การศึกษาผ่านเรื่องเล่า อารมณ์ และประสบการณ์

การศึกษานี้เสนอประสบการณ์ของผู้หญิงคนๆ หนึ่งที่อยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลในช่วงของการระบาดของโรคโควิด-19 ผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษาผ่านเรื่องเล่า (narratives) ที่ผู้หญิงเหล่านี้ต้องเผชิญเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว เรื่องเล่าเหล่านี้สะท้อนให้เห็นอารมณ์และความรู้สึกของผู้เล่าและเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ที่ผู้เล่าต้องเผชิญ (Pence, 2004) ดังนั้นการแสดงออกของอารมณ์ของผู้เล่าอาจกระทำผ่านเรื่องเล่าเพื่อสื่อสารและทำความเข้าใจกับเหตุการณ์ เรื่องเล่าจึงเป็นการตีความ ทบทวน และจัดระเบียบประสบการณ์ที่ผ่านมาของผู้เล่า (นภภรณ์ หะวานนท์, 2552) เป้าหมายสำคัญของการศึกษา คือ การทำความเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของผู้คนทั้งที่มีต่อมาตรการควบคุมการเดินทางข้ามแดนของรัฐ และการพยายามสร้างอารมณ์ความรู้สึกของการปรากฏอยู่ร่วมกันเมื่อต้องเผชิญกับภาวะที่การปรากฏอยู่ร่วมกันในเชิงกายภาพขาดหายไป

ผู้เขียนเริ่มต้นงานชิ้นนี้โดยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งเป็นการกำหนดผู้ให้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นสำคัญ หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล คือ การอยู่ในประสบการณ์ความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลก่อนการแพร่ระบาดของโควิด-19 อย่างน้อย 2 ปี และยังคงเป็นผู้ที่อยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลในช่วงเวลาของการแพร่ระบาดโควิด-19 โดยที่ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถพบเจอกับคู่รักทางไกลของตนเองอันเนื่องมาจากการระบาดของโควิด-19 เป็นเวลาอย่างน้อย 2 ปี ผู้ให้ข้อมูลในงานชิ้นนี้ทั้งหมดเป็นผู้หญิงไทยที่อยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลจำนวน 10 คน อายุระหว่าง 35-50 ปี โดยที่ผู้หญิง 2 คน แต่งงานและจดทะเบียนสมรสกับคู่รักของตนเอง ในขณะที่ผู้หญิง 2 คน จดทะเบียนความสัมพันธ์ (relationship registration) ในประเทศของคู่รักของตนเอง และผู้หญิงจำนวน 6 คน อยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลโดยยังไม่ได้แต่งงานหรือจดทะเบียนความสัมพันธ์ นอกจากนั้นผู้หญิงทั้งหมด 10 คน ในการศึกษาครั้งนี้เป็นกลุ่มผู้หญิงไทยชนชั้นกลางที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับปานกลางถึงสูง ทั้งหมดทำงานและอาศัยอยู่ในประเทศไทย ในขณะที่คู่รักข้ามแดนของผู้หญิงเหล่านี้อาศัยอยู่ใน 5 ประเทศ โดยที่ 3 คนเป็นพลเมืองออสเตรเลียที่อาศัยอยู่ในออสเตรเลีย 2 คนเป็นพลเมืองอังกฤษที่อาศัยอยู่ในสหราชอาณาจักรและอีก 1 คนเป็นพลเมืองอังกฤษที่อาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริกา เอมิเรตส์ ในขณะที่อีก 4 คนเป็นพลเมืองยุโรปและอาศัยอยู่ในสหภาพยุโรป

การศึกษานี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้หญิงที่อยู่ในความสัมพันธ์ทางไกลข้ามแดนจำนวน 10 คน อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ช่วงเวลาของการเกิดโรคระบาดโควิด-19 ไปจนถึงช่วงที่การแพร่ระบาดและมาตรการควบคุมพรมแดนยุติลง โดยที่ในช่วงเวลาของการเก็บข้อมูลนั้นผู้หญิง 7 คนยังคงอยู่ในความสัมพันธ์ทางไกลข้ามแดน ในขณะที่ผู้หญิงอีก 3 คนสิ้นสุดความสัมพันธ์ทางไกลข้ามแดนในช่วงเวลาของการสัมภาษณ์ ผู้เขียนวิเคราะห์เรื่องเล่าของผู้หญิงเหล่านี้ผ่านการสร้างเรื่องราวจากข้อมูล (the configuration of data) โดยการนำเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับบุคคล รวมถึงความหมายและการตีความของบุคคลเหล่านั้น มาสร้างเป็นเรื่องราวในประเด็นที่เป็นจุดสนใจของการศึกษา (นภาพร หะวานนท์, 2552, น. 16) ใน 2 ประเด็นหลัก คือ ประสบการณ์ทางอารมณ์ความรู้สึกของคู่รักที่อยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลที่มีต่อมาตรการจำกัดการเดินทาง และการรักษาความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลในสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

ผลการศึกษา

มาตรการการควบคุมการเคลื่อนย้ายข้ามแดนของรัฐในสภาวะการโรคระบาดกับความสัมพันธ์ข้ามแดน

ภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มาตรการของรัฐต่าง ๆ ทั่วโลกที่นำมาใช้เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 มีความเข้มข้นมากขึ้นน้อยต่างกันไป แต่โดยทั่วไปแล้วเกือบทุกรัฐมีมาตรการจำกัดการเดินทางข้ามรัฐในหลากหลายรูปแบบ อาทิ การปิดพรมแดนระหว่างประเทศเพื่อห้ามนักเดินทางข้ามจาก

ประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง การจำกัดการเดินทางเข้าและออกจากบางประเทศโดยเฉพาะประเทศที่มีระดับการติดเชื้อสูงหรือมีการกลายพันธุ์ของเชื้อโควิด-19 รวมไปถึงการคัดกรองและกักกันผู้เดินทางมาใหม่จากประเทศอื่นให้ต้องอยู่ที่บ้านหรือในสถานที่เฉพาะในช่วงเวลาหนึ่ง จากการพูดคุยกับผู้หญิงทั้ง 10 คน ผู้เขียนพบว่าผู้หญิงที่อยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลในงานศึกษาชิ้นนี้ต่างก็ยอมรับถึงความจำเป็นของมาตรการจำกัดการเดินทางที่รัฐนำมาใช้ในช่วงระยะแรก เนื่องจากความกลัวในการแพร่กระจายของโรคจากการรับรู้ผ่านสื่อที่นำเสนออย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตามมุมมองที่มีต่อการควบคุมการเคลื่อนย้ายข้ามแดนเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปเมื่อสถานการณ์ของโรคระบาดยาวนานขึ้น ระยะเวลาที่มาตรการถูกนำมาใช้อย่างยาวนานทำให้ผู้หญิงและคู่รักเริ่มค้นหาหนทางที่จะทำให้พวกเขาสามารถเจอกันในทางกายภาพได้ เช่น ในกรณีของจันทร์ เมื่อการระบาดเกิดขึ้นในช่วงปลายปี พ.ศ.2562 ในช่วงเวลานั้น มาตรการจำกัดการเดินทางยังคงไม่ได้ถูกนำมาใช้ จันทร์เดินทางไปเยี่ยมเยียนจอห์นและครอบครัวของเขาในช่วงเวลาคริสต์มาสที่ออสเตรเลียเฉกเช่นทุกปีที่ผ่านมา โดยเธอได้เดินทางกลับมาประเทศไทยในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 ในช่วงเวลานั้นข่าวของการเกิดโรคระบาดอุบัติใหม่ในจีนเริ่มปรากฏให้เห็นมากขึ้น แต่ยังคงไม่พบผู้ติดเชื้อในพื้นที่อื่น เมื่อจันทร์กลับมาถึงประเทศไทย เธอและจอห์นได้วางแผนที่จะพบเจอกันอีกครั้งในเดือนเมษายน พ.ศ. 2563 โดยในครั้งนี้จอห์นจะมาเยี่ยมเยียนเธอที่ประเทศไทยเป็นเวลา 1 เดือน

“ตอนนั้นกลับมาเราก็วางแผนกันต่อเหมือนปกติว่าจะเจอกันอีกทีเมื่อไหร่ดี จอห์นบอกว่าเขาจะลางานได้ในช่วงเมษาซึ่งตรงกับสงกรานต์ เราจะได้มีวันหยุดไปเที่ยวด้วยกันได้ เขาก็ซื้อตั๋วหลังจากที่เรากลับมาไทย จำได้ว่าประมาณกุมภาพันธ์ เป็นปกติสำหรับคู่เราที่จะเจอกัน 3-4 ครั้งในหนึ่งปี เราไปบ้าง เขามาบ้าง ทุกครั้งเราก็จะวางแผนต่อๆ ไว้เพื่อให้รู้กำหนดการที่แน่นอน ” (จันทร์, สัมภาษณ์)

หลังจากที่เริ่มมีข่าวการติดเชื้อแพร่ระบาดมากขึ้น และท้ายที่สุดเริ่มมีการประกาศปิดพรมแดนในช่วงเดือนมีนาคม 2563 แผนการเจอกันของจันทร์และจอห์นก็ต้องถูกยกเลิกไป ในช่วงเวลานั้นจันทร์ยังคงไม่คาดคิดว่า การปิดพรมแดนจะดำเนินไปอย่างยาวนาน ในช่วงแรกแม้เธอจะได้รับผลกระทบแต่ก็ยังยอมรับกับมาตรการดังกล่าว ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการรับรู้ถึงอันตรายและความรุนแรงของโรคระบาดที่ถูกนำเสนออย่างต่อเนื่อง

“เข้าใจนะว่ามันจำเป็นต้องปิดประเทศ ตอนแรกก็ไม่ได้คิดอะไรมาก เพราะนึกว่าจะไม่นาน แต่พอเริ่มนานขึ้นและไม่มีทีท่าว่าเมื่อไหร่จะจบ มันก็เริ่มคิดแล้วว่าเอาไงดี ตอนนั้นตัวของจอห์นก็ถูกยกเลิกไป เพราะไม่ได้บิน แต่ก็ยังไม่ได้เงินคืน มันบอกไม่ถูกจริง ๆ ว่าควรทำไง ปีหนึ่งผ่านไปก็ยังไม่จบ แล้วไม่รู้จะยังงัยต่อ ” (จันทร์, สัมภาษณ์)

นอกจากจันทร์แล้วผู้หญิงทั้งหมดในงานศึกษาชิ้นนี้ต่างก็สะท้อนให้เห็นความย้อนแย้งของอารมณ์ที่เป็นผลมาจากมาตรการควบคุมพรมแดนของรัฐ กล่าวคือ ในแง่หนึ่งรัฐใช้เทคโนโลยีความเสี่ยง (technology of risk) ในการควบคุมพรมแดน โดยพยายามชี้ให้เห็นว่า มาตรการต่าง ๆ ที่ถูกพัฒนาขึ้น ในช่วงของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นไปเพื่อควบคุมความเสี่ยง การปิดพรมแดนเป็นมาตรการหนึ่งของรัฐที่ถูกมองว่าเป็นจำเป็นในการจัดการกับความเสี่ยงที่โรคระบาดจะแพร่ขยาย ดังนั้นในแง่หนึ่งเทคโนโลยีความเสี่ยงได้ทำหน้าที่ในการเปลี่ยนการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ให้กลายเป็นความเสี่ยงเพื่อที่รัฐสามารถที่จะปกครองได้ (O'Malley, 2008) อารมณ์และความรู้สึกของคู่รักข้ามแดนทางไกลในช่วงแรกจึงเป็นลักษณะของการยอมรับการควบคุมพรมแดนของรัฐในฐานะของการจัดการกับความเสี่ยงของการแพร่ระบาดที่อาจลุกลามได้

อย่างไรก็ตามเมื่อการแพร่ระบาดยาวนานมากขึ้น สภาพความไม่แน่นอนของมาตรการควบคุมพรมแดนของรัฐ ผสมกับความรู้สึกของการโยเยหาความสัมพันธ์ใกล้ชิดในเชิงกายภาพที่ขาดหายไปและไม่สามารถทำนายได้ว่าจะเกิดขึ้นได้อีกครั้งเมื่อใด ส่งผลให้อารมณ์ของคู่รักข้ามแดนทางไกลเหล่านี้แปรเปลี่ยนจากการยอมรับการควบคุมพรมแดนของรัฐเป็นความสับสนและย้อนแย้ง กล่าวคือ ความไม่แน่นอนในมาตรการของรัฐซึ่งทำให้คู่รักข้ามแดนทางไกลไม่สามารถกำหนดและวางแผนการพบเจอได้ในด้านหนึ่งนำไปสู่อารมณ์ผิดหวัง โกรธ และกระวนกระวายใจ แต่ในขณะเดียวกันภายใต้สภาพความไม่แน่นอนของมาตรการควบคุมพรมแดนที่เปลี่ยนไปมานั้นก็ยังคงสร้างความหวังที่จะพบเจอกันในเชิงกายภาพให้กับคู่รักข้ามแดนทางไกลเช่นเดียวกัน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงมาตรการไปตามสถานการณ์การแพร่ระบาด

ตัวอย่างเช่น ในกรณีของจันทร์ เมื่อการแพร่ระบาดผ่านไประยะหนึ่งเธอและจอห์นตัดสินใจจดทะเบียนความสัมพันธ์ (Registering a civil partnership) โดยส่งเอกสารต่าง ๆ ไปยังหน่วยงานในออสเตรเลียทางออนไลน์ ส่วนหนึ่งเนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวออสเตรเลียประกาศให้คู่สมรสหรือคู่ชีวิตของพลเมืองออสเตรเลียสามารถขอยกเว้นเพื่อการเดินทาง (travel exemption) เข้ามายังออสเตรเลียได้ แม้ว่าเธอและจอห์นจะอยู่ในความสัมพันธ์มายาวนานถึงระยะเวลา 8 ปี แต่ก็ไม่ได้คิดถึงการจดทะเบียนหรือการแต่งงานมาก่อนในช่วงเวลาก่อนการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

“เขา (จอห์น) ถามว่าเอาไง จะจดทะเบียนไว้อ่อนไหม เพราะเราก็ไม่มั่นใจว่าจะยังไงต่อ แต่ตอนนั้นเราเห็นประกาศของออสเตรเลียที่บอกว่า เข้าได้ถ้าเป็นสามีภรรยาหรือ *de facto* เลยตัดสินใจส่งเอกสารความสัมพันธ์ไปจดทะเบียนความสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่ก็ขอเอกสารกลับมาเพิ่มเติม 2-3 ชิ้น เราก็ส่งไปให้ทางออนไลน์ จนท้ายสุดเขาก็ออกใบจดทะเบียนให้ ตอนนั้นก็อุ่นใจว่ามีแล้ว ยังไงก็เขาได้” (จันทร์, สัมภาษณ์)

ต่อมาในเดือนมกราคม 2564 หลังจากที่มีการแพร่ระบาดต่อเนื่องยาวนานไปกว่าปีครึ่ง ทั้งไทยและออสเตรเลียยังคงปิดพรมแดน จันทร์จึงตัดสินใจยื่นขอการยกเว้นเพื่อการเดินทางเข้าไปยังออสเตรเลีย ในเวลานั้นจันทร์และจอห์นต่างก็คาดหวังว่า จันทร์จะได้รับการยกเว้นให้เข้าประเทศออสเตรเลีย เนื่องจากทั้งคู่ได้จดทะเบียนความสัมพันธ์ไว้อย่างถูกต้องตามกฎหมายของประเทศออสเตรเลีย อย่างไรก็ตาม จันทร์ถูก

ปฏิเสธการได้รับการยกเว้นโดยที่ผลการปฏิเสธไม่ได้ให้เหตุผลที่ชัดเจนมากนัก มีเพียงการชี้แจงว่าเธอไม่ได้เข้าเงื่อนไขของการยื่นขอการยกเว้นเพื่อการเดินทาง แม้ว่าเธอจะจดทะเบียนความสัมพันธ์กับจอห์นแล้วก็ตาม

แม้จันทร์จะรู้สึกผิดหวังและโกรธ แต่ตัวเธอก็ยอมรับผลดังกล่าว ส่วนหนึ่งเนื่องจากตัวเธอเองก็ยังคงลังเล แม้ว่าเธอจะอยากเดินทางไปพบกับจอห์น แต่มาตรการเดินทางในช่วงเวลาดังกล่าวไม่ใช่เรื่องง่าย นอกจากการต้องขอการยกเว้นเพื่อการเดินทางแล้วนั้น มาตรการกักตัวผู้เดินทางในที่พักหลังการเดินทาง 14 วันก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เธอไม่มั่นใจกับการเดินทาง

“ตอนนั้นเราทำงานออนไลน์ที่บ้าน ก็เลยลองสมัครดู เพราะเราไปทำงานที่โน้นได้ จริง ๆ ก็ไม่รู้ว่าจะรู้สึกดีใจหรือเสียใจที่ travel exemption ไม่ผ่าน อยากไปก็อยากไป แต่อีกใจหนึ่งก็กลัว ทั้งโรคระบาด ทั้งต้องกักตัว ถ้าผ่านก็ต้องจ่ายเงินอยู่แต่ในโรงแรมอีก 14 วัน แล้วตอนรอผลก็ลอง search หาตัวเครื่องบิน แต่ก็แพงมาก มีน้อยมากต้องบินถึงสามสัปดาห์ เพราะยังปิดประเทศกันอยู่ ค่าตัวรวมๆ ก็เป็นแสน ยังต้องจ่ายค่ากักตัวที่โรงแรมอีก ถ้ากลับไทยก็ต้องกักอีก 14 วัน จริง ๆ ลังเลนะแต่ก็ลองสมัครดู อย่างน้อยเราก็อาจามีสิทธิในการตัดสินใจว่าจะเดินทางหรือไม่เดินทาง” (จันทร์, สัมภาษณ์)

ในกรณีของจันทร์ แม้เธอยังคงลังเลที่จะเดินทาง แต่เธอก็ตัดสินใจที่จะสมัครขอยกเว้นเพื่อการเดินทางอีกครั้งหนึ่งในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2564 เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดเริ่มผ่อนคลายลง อย่างไรก็ตามเธอยังคงถูกปฏิเสธในการขอยกเว้นเพื่อการเดินทางอีกครั้งหนึ่ง แต่ในครั้งนี้จดหมายการปฏิเสธบอกเหตุผลที่ชัดเจนขึ้น และขอให้เธอยื่นเอกสารที่แสดงความสัมพันธ์เข้ามาอีกครั้ง โดยจดหมายได้ระบุรายชื่อเอกสารที่รัฐต้องการให้เธอแสดง เพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าเธออยู่ในกลุ่มที่ได้รับการยกเว้นการเดินทาง

“ตอนนั้นก็อยากลองอีกครั้ง เพราะสถานการณ์มันเบาลง แล้วกักตัวที่บ้านได้ ก็เลยลองยื่นไปอีก แต่เหมือนเดิมเลยคือ ไม่ให้ เราก็งงว่าเขาตัดสินใจจากอะไร เราอยู่ในกลุ่มออนไลน์ที่เขายื่นขอ กัน บางคนก็ได้ บางคนก็ไม่ได้ แต่ถ้าเทียบจดหมายที่ได้รับ 2 ครั้งมันต่างกันชัดเจนมาก ครั้งนี้เขาบอกมาชัดเจนว่า ขอเอกสารเพิ่มแล้วให้สมัครมาใหม่ จอห์นก็ผิดหวังมาก เขาอยากให้ลองสมัครใหม่ แต่เราก็ไม่เอาแล้ว ไม่อยากผิดหวังอีก” (จันทร์, สัมภาษณ์)

ท้ายสุดจันทร์และจอห์นตัดสินใจไม่สมัครขอยกเว้นการเดินทางเพื่อเข้าออสเตรเลียอีกครั้ง เนื่องจากประเทศไทยเริ่มเปิดให้ชาวต่างชาติเข้ามาในไทยได้ ในขณะที่ออสเตรเลียเองก็เปิดให้พลเมืองของตนเองเดินทางออกนอกประเทศได้ จอห์นจึงตัดสินใจเป็นฝ่ายเดินทางมาหาเธอที่ไทยในเดือนมกราคม พ.ศ.2565 โดยมีผลการตรวจโควิดก่อนการเดินทางและต้องได้รับการตรวจอีกครั้งเมื่อมาถึงประเทศไทย โดยในขณะนั้นจอห์นต้องกักตัวอยู่ในโรงแรมประมาณ 10 ชั่วโมงจนกว่าเขาจะได้รับผลตรวจที่ปราศจากการติดเชื้อ ท้ายสุดจันทร์ไปรับจอห์นออกจากโรงแรมกักตัวและได้พบกันอีกครั้งหลังจาก 2 ปีผ่านไป แม้ว่าการเดินทางมาไทยในครั้งนั้นของจอห์นใช้เวลาเพียง 14 วัน อย่างไรก็ตามจอห์นต้องรับการตรวจโควิดถึง 9 ครั้ง โดยที่ 4 ครั้งเป็นการตรวจ RT-PCR (Real-Time PCR) ซึ่งเป็นการเก็บสารคัดหลั่งทางเดินหายใจส่วนบนเข้าตรวจวิเคราะห์ใน

ห้องปฏิบัติการ โดยการตรวจทั้ง 4 ครั้งเป็นมาตรการที่ถูกกำหนดโดยรัฐไทยและออสเตรเลียในการเดินทางเข้าออกประเทศ¹ และอีก 5 ครั้งเป็นการตรวจแบบเร่งด่วนผ่านชุดตรวจ ATK (Antigen Test Kit) ในบางสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่ทั้งคู่ใช้บริการในช่วงเดินทางท่องเที่ยวร่วมกันในช่วงเวลาดังกล่าว

“ท้ายสุดเขาตัดสินใจบินมา เพราะไทยเปิดประเทศก่อนออสเตรเลีย ก่อนบินเขาต้องตรวจ PCR เพื่อแสดงผลตรวจที่สนามบิน มาถึงไทยตอนนั้นก็ต้องจองโรงแรมที่กักตัว 1 คืน พร้อมแพคเกจตรวจ PCR รับจากสนามบิน อาหาร 3 มื้อ แต่เขาสามารถออกได้ทันทีที่ได้ผลตรวจเป็นลบ เราไปรอรับเขาอยู่แถว ๆ โรงแรม แต่กว่าจะได้มาต้องตามข่าวอยู่ตลอดเวลา ก่อนหน้านั้นเชื้อตัวใหม่มาอีก ไทยก็เปลี่ยนมาตรการอีก จะยกเลิก test and go แต่ท้ายสุดก็ดีที่ไม่ยกเลิกคนที่ขอและวางแผนแล้ว แต่เพิ่มตรวจเชื้อ PCR 2 ครั้งแล้วแค่หยุดไม่ให้ชาวต่างชาติขอเดินทางเข้าชั่วคราว แต่ดีนะที่เขาขอไว้ก่อนแล้ว ตอนขอก็ต้องยื่นเอกสารทุกอย่าง ฉีดวัคซีน จองโรงแรม ประกันสุขภาพ ตัวเครื่องบิน แล้วรอยื่นผลตรวจก่อนเดินทางอีกที เขาก็เลยได้มาตามกำหนด” (จันทร์, สัมภาษณ์)

กรณีของจันทร์สะท้อนให้เห็นความไม่แน่นอนของมาตรการควบคุมพรมแดนของรัฐที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้สถานการณ์ของคู่รักข้ามแดนตกอยู่ในสภาวะของความไม่แน่นอน ทั้งจันทร์และจอห์นต่างก็ต้องติดตามการเปลี่ยนแปลงของมาตรการข้ามแดนทั้งในประเทศต้นทางและปลายทางอยู่ตลอดเวลา เพื่อค้นหาหนทางในการพบเจอกันเชิงกายภาพ สภาวะของความไม่แน่นอนและการไม่สามารถเคลื่อนย้ายข้ามแดนเป็นสถานการณ์ที่คู่รักข้ามแดนเหล่านี้ไม่ได้คุ้นชิน ส่งผลให้พวกเขาต้องเผชิญกับประสบการณ์ของความไม่มั่นคงและไม่แน่ใจในความสัมพันธ์ข้ามแดนของตนเองอยู่ตลอดเวลา

ในกรณีของจันทร์และจอห์น แม้ว่าทั้งคู่จะยังคงอยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลในช่วงของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ทั้งคู่เริ่มพูดคุยและวางแผนอย่างจริงจังถึงการย้ายถิ่นเพื่ออยู่ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องไปกับกรณีศึกษาอื่น ๆ ที่ผู้เขียนได้ทำการสัมภาษณ์ พวกเขาเริ่มคิดอย่างจริงจังถึงการวางแผนย้ายถิ่นหลังจากการแพร่ระบาดของโควิด โดยผู้เขียนจะนำเสนอให้เห็นในส่วนถัดไป รวมถึงชี้ให้เห็นว่าอะไรเป็นเงื่อนไขสำคัญของคู่รักทั้ง 7 คู่ที่ยังคงตัดสินใจอยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดน ในขณะที่คู่รักข้ามแดนทางไกลอีก 3 คู่ตัดสินใจที่จะสิ้นสุดความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกล อันเป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของโควิด-19

¹ ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2564 ไทยเริ่มแผนการเปิดประเทศ ระยะที่ 1 โดยเริ่มจากการเปิดให้ชาวต่างชาติและคนไทยที่เดินทางมาจากต่างประเทศเข้าพำนักในจังหวัดนำร่องพื้นที่สีฟ้า โดยกำหนดให้กักตัวอย่างน้อย 1 วัน พร้อมตรวจหาเชื้อ 2 ครั้ง โดยเป็นการตรวจ RT-PCR ในวันแรกของการกักตัวและ ATK ในวันที่ 6 หรือ 7 ของการพำนักในไทย และให้ผู้เดินทางเปิดระบบติดตามตัวตลอดระยะพำนัก (คำสั่ง ศบค. ที่ 17/2564 และ 18/2564) อย่างไรก็ตามในช่วงของการแพร่ระบาดที่มากขึ้น ในวันที่ 21 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2564 ได้ประกาศเลื่อนรับลงทะเบียนผู้เดินทางเข้าไทยประเภทนำร่องท่องเที่ยว และกำหนดให้ผู้เดินทางเข้าประเทศต้องตรวจหาเชื้อ RT-PCR ทั้ง 2 ครั้ง (คำสั่ง ศบค. ที่ 25/2564)

การปรากฏอยู่ร่วมกัน: ความสำคัญของภาพจินตนาการเมื่อมิติทางกายภาพขาดหาย

ดังที่กล่าวข้างต้น งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ข้ามแดนต่างก็ชี้ให้เห็นว่า การปรากฏอยู่ร่วมกันใน 4 รูปแบบหลัก คือ การปรากฏอยู่ร่วมกันในทางกายภาพ การปรากฏอยู่ร่วมกันในพื้นที่ออนไลน์ การปรากฏอยู่ร่วมกันผ่านตัวแทน และการปรากฏอยู่ร่วมกันในจินตนาการ เป็นผลสำคัญที่ทำให้ผู้คนที่อยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดนสามารถสร้างความรู้สึกลึกซึ้งและรักษาความสัมพันธ์ดังกล่าวไว้ได้ อย่างไรก็ตาม ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มาตรการจำกัดการเดินทางของรัฐอันส่งผลให้การปรากฏตัวร่วมกันของคู่รักในมิติกายภาพขาดหายไป ในส่วนนี้ผู้เขียนจะนำเสนอให้เห็นเรื่องราวของผู้หญิงที่สะท้อนให้เห็นว่า คู่รักข้ามแดนทางไกลเหล่านี้สร้างความรู้สึกร่วมกันของการปรากฏอยู่ร่วมกันในชีวิตประจำวันอย่างไรเพื่อรักษาความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกล อีกทั้งการตัดสินใจที่จะคงอยู่ในความสัมพันธ์ทางไกลเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไร เมื่อต้องเผชิญกับมาตรการจำกัดการเดินทางที่เกิดขึ้นในช่วงของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

ก้อยเป็นกรณีศึกษาอีกคนหนึ่งที่ไม่สามารถเดินทางไปเยี่ยมคู่รักของเธอที่สวิตเซอร์แลนด์ได้ในช่วงของการจำกัดการเดินทางเนื่องจากการปิดพรมแดนระหว่างประเทศ กรณีของก้อยไม่ต่างกันมากนักกับจันทร์และผู้หญิงรายอื่น ๆ ที่ผู้เขียนได้พูดคุยด้วย กล่าวคือ ในช่วงเวลาก่อนการแพร่ระบาด ก้อยและมาร์คอยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลมาเป็นระยะเวลาประมาณ 10 ปี โดยทั้งคู่พบกันเมื่อก้อยเดินทางไปทำงานที่ยุโรปเป็นเวลาหนึ่งอาทิตย์ในปี พ.ศ.2552 และได้แลกเปลี่ยนอีเมลและ Skype ID ไว้เพื่อติดต่อกัน ในช่วงปีแรกทั้งคู่ติดต่อพูดคุยกันผ่านออนไลน์อย่างสม่ำเสมอจนเริ่มมีความรู้สึกผูกพัน และได้นัดเจอกันในเชิงกายภาพอีกครั้งในปีต่อมาเมื่อก้อยไปทำงานที่เนเธอร์แลนด์ โดยที่มาร์คได้เดินทางมาหาเธอที่นั่น หลังจากนั้นทั้งคู่ตัดสินใจอยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลโดยพบเจอกันปีละประมาณ 1-2 ครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นก้อยที่เดินทางไปเยี่ยมมาร์คและครอบครัวในช่วงคริสต์มาสของทุกปี โดยใช้เวลาอยู่ร่วมกันประมาณ 2 เดือน ในบางปีหากมาร์คมีเวลาว่างจากงานเขาก็จะมาประเทศไทยและใช้เวลาอยู่ร่วมกับเธอที่ไทยประมาณครึ่งละ 2 เดือนเช่นกัน

“ในแต่ละปีช่วงคริสต์มาสและปีใหม่ ก็จะไปอยู่ด้วยกันที่โน้นประมาณ 2 เดือน หลังจากคบกันเขาก็มาเมืองไทยหลายครั้ง แต่ไม่ได้มาทุกปี มาอยู่ครึ่งละสองเดือน ช่วงที่แยกกันอยู่ก็ติดต่อกันทาง Video calls ผ่าน WhatsApp ทุกเช้าที่นี่ และเที่ยงคืนที่นั่นก่อนเขานอน” (ก้อย, สัมภาษณ์)

ในช่วงเริ่มต้นของการแพร่ระบาดก้อยและมาร์คต่างก็คิดว่า การแพร่ระบาดคงจะจบลงไปในไม่นาน อย่างไรก็ตามเมื่อการแพร่ระบาดของโรคยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ก้อยเองก็ไม่ได้ต่างไปกับจันทร์และผู้หญิงทั้งหมดในงานศึกษาครั้งนี้ที่เริ่มค้นหาหนทางที่จะเดินทางข้ามแดนเพื่อไปเยี่ยมเยียนมาร์คที่สวิตเซอร์แลนด์

“เวลานานขึ้นก็เริ่มติดตามข้อมูลจากสถานทูต (สวิสเซอร์แลนด์) และข้อมูลของรัฐบาล (ไทย) เราพยายามศึกษาข้อมูลแล้ว แต่ก็เห็นว่ามีความยากลำบากในการเดินทางและมีข้อจำกัดค่อนข้างมาก จึงไม่ได้ดำเนินการอะไรต่อ...เข้าใจนะว่า นโยบายที่ออกมา ก็ต้องการป้องกันกันแพร่กระจายเชื้อ แต่ก็มองว่าอาจจะต้องมีการเปิดช่องหรือเพิ่มทางเลือกให้กับคนที่มีความสัมพันธ์ทางไกลได้มีโอกาสเลือกด้วย เพราะความสัมพันธ์ระยะไกลไม่ได้มีแค่สามีภรรยา แต่มีลักษณะของคู่รักด้วย เราเคยวางแผนว่าโควิดหมดเมื่อไหร่จะเจอกัน แต่ว่าด้วยรายละเอียดค่อนข้างเยอะประกอบกับสถานะเราเป็นแค่คู่รัก ไม่ได้แต่งงานกัน ความแน่นอนในการของวีซ่าจึงไม่มีความชัดเจน” (ก้อย, สัมภาษณ์)

ในกรณีของก้อย ท้ายสุดเมื่อสถานการณ์ของโควิด-19 เริ่มเบาบางลง และสวิสเซอร์แลนด์เปิดประเทศ และยุติมาตรการการควบคุมการแพร่ระบาดก่อนไทย แต่ทั้งคู่ก็ไม่ได้เดินทางและพบเจอกันอีกต่อไป สาเหตุสำคัญเนื่องมาจากความสัมพันธ์ของทั้งคู่จบลงก่อนการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยุติลงก้อยบอกกับผู้เขียนว่า แม้เธอและมาร์คจะติดต่อพูดคุยกันทางออนไลน์ทุกวันเหมือนเช่นเดิมก่อนการแพร่ระบาด แต่การพูดคุยเหล่านี้เริ่มแตกต่างจากเดิม อันเนื่องมาจากเวลาว่างของแต่ละคนที่มีมากขึ้นจากการลือคดาว์น รวมถึงการต้องทำงานที่บ้านผ่านออนไลน์ ทำให้การพูดคุยในช่วงของการแพร่ระบาดของโควิดมีมากขึ้นในช่วงแรกที่ทั้งสองประเทศต่างก็เผชิญกับมาตรการลือคดาว์นที่จำกัดการเดินทางและพบปะผู้อื่น อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิดมีความไม่แน่นอนและมาตรการของแต่ละประเทศมีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาตามสถานการณ์ของผู้ติดเชื้อ ในช่วงระยะหลังเมื่อมีการผ่อนคลายมาตรการที่ไม่พร้อมกัน เป็นผลสำคัญที่ทำให้สถานการณ์ของก้อยและมาร์คแย่ลง

“จริงการสื่อสารยังคงเหมือนเดิม ไม่แตกต่างเลย เพียงแต่ระยะเวลาที่ไม่ได้เจอกันยาวนานขึ้น และช่วงหลังสถานการณ์โควิดในสวิสกับไทยก็ต่างกัน ที่สวิสทุกคนสามารถออกไปทำกิจกรรมทางสังคมได้ ทำให้มีเพื่อนคุย พบเจอคนใหม่ๆ ทำให้ความสัมพันธ์ทางไกลเปลี่ยนไป อีกทั้งไม่แน่นอนว่าเลยจะได้เจอกันอีกเมื่อไหร่ ก็เห็นแค่การโทรคุยกันทางแอฟ แต่ไม่รู้ว่าแต่ละวันเขาเจออะไรบ้าง ต้องการการสนับสนุนอะไรบ้าง... ยังไม่ได้เจอกันนาน ทำให้สังคมของแต่ละคนก็เปลี่ยนไป” (ก้อย, สัมภาษณ์)

ไม่เพียงแต่ก้อย คู่รักเกือบทั้งหมดในงานศึกษาชิ้นนี้ต่างก็สะท้อนให้เห็นว่า การสื่อสารผ่านออนไลน์ในช่วงแรกของการระบาดนั้นมีมากขึ้น อันเนื่องมาจากเกือบทุกประเทศต่างก็เผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนในการจัดการกับการระบาดใหม่ การลือคดาว์นในช่วงแรกเพื่อควบคุมจำนวนผู้ติดเชื้อทำให้ทุกอย่างต้องเคลื่อนไปอยู่ในพื้นที่ออนไลน์ ความสัมพันธ์ของคู่รักข้ามแดนเหล่านี้แม้จะมีการปรากฏอยู่ร่วมกันในออนไลน์อย่างสม่ำเสมอก่อนหน้านี้การแพร่ระบาด แต่ผลของการจำกัดการเคลื่อนย้ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้ความเข้มข้นของการปรากฏอยู่ร่วมกันออนไลน์มีมากขึ้นในช่วงที่ทั้งสองประเทศต่างก็ใช้มาตรการลือค

ดาว์นและห้ามผู้คนออกจากบ้าน เช่น กรณีของเก้ และ เอ เมื่อผู้เขียนถามถึงการสื่อสารในออนไลน์ มีความต่างกันหรือไม่กับช่วงโควิด พวกเธอสะท้อนให้เห็นว่า

“มันดูเหมือนไม่ต่างนะ เพราะเราก็คูณกันปกติทุกวัน แต่ที่ซัดคือคูณกันมากขึ้น แล้วที่เราารู้สึกดีคือ ตอนที่มีนัลลอคดาว์นทั้งหมด กลายเป็นวันเกิดของพ่อแพนเรา ถ้าสถานการณ์ปกติเราก็ดูได้ไปหอรอกนะ เพราะเราทำงานอยู่ที่นี่ (ไทย) แต่ช่วงโควิด เขาก็ไปหาพ่อแม่กันไม่ได้ เพราะถูกลลอคดาว์นอยู่กลายเป็นจัตวันเกิดออนไลน์ พี่น้องเขา หลานเขา พ่อแม่เขา ก็ต้องเข้าออนไลน์หมด กลายเป็นเราได้อยู่ร่วมทุกเทศกาล เพราะเขาส่ง link zoom มาให้ทุกครั้ (หัวเราะ)” (เก้, สัมภาษณ์)

“ปกติเจอกันอย่างน้อยทุก 6 เดือน จะต้องเจอกัน ไม่เขามา เราก็ดูที่นัพ่อไม่ได้เจอกันมันก็ต้องปรับตัว แต่เราก็ดูกันนะ เรามีไลน์ กินข้าวด้วยกันทางไลน์ไปเลยทุกวัน ด้วยเวลามันต่างกัน เรากินข้าวเที่ยง เขากินข้าวเช้า เรากินข้าวเย็น เขากินข้าวเที่ยง เปิดไลน์กินพร้อมกัน คูณกันไปตลอด... อย่างช่วงหลังพ่อเขาไม่สบาย แล้วเวลาเขาไปเยี่ยมพ่อเขา เราก็ดูโทรไปหาเขาเวลานั้นได้ เราก็ดูกับพ่อเขาได้” (เอ, สัมภาษณ์)

ในกรณีของเก้ และเอ ทั้งคู่อังครักษาความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลไว้ได้ แม้ในช่วงหลังของการระบาด การปรากฏอยู่ร่วมกันในพื้นที่ออนไลน์ที่เข้มข้นในช่วงแรกของการระบาดเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปตามมาตรการจำกัดการเคลื่อนย้ายที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของแต่ละประเทศ เช่น กรณีของเก้ ในช่วงที่ไทยมีมาตรการผ่อนคลายการจำกัดการเดินทาง และหันมากระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศ เธอใช้เวลาเดินทางท่องเที่ยวในประเทศกับครอบครัวและเพื่อนมากขึ้น ในช่วงเวลานั้น การปรากฏอยู่ร่วมกันในพื้นที่ออนไลน์มีน้อยลงไปกว่าช่วงแรกเริ่มของการระบาด แต่ก็ไม่ได้แตกต่างไปจากก่อนการแพร่ระบาด อย่างไรก็ตามในบางครั้งก็มีผลต่อความสัมพันธ์ของเธเช่นกัน เมื่อคู่รักของเธอยังคงเผชิญกับมาตรการลลอคดาว์นและยังไม่สามารถออกไปทำงานหรือพบปะผู้อื่นได้

กรณีของเก้ต่างไปกับกรณีของก้อยอย่างชัดเจน เนื่องจากเก้และคู่รักของเธอได้เริ่มพูดคุยและวางแผนกันอย่างชัดเจนถึงอนาคตและการย้ายถิ่นเพื่ออยู่ร่วมกัน โดยทั้งคู่มีเป้าหมายของการวางแผนทางการเงิน แม้เก้เองยังคงมีความลังเลที่จะย้ายถิ่นเพื่อการแต่งงานอยู่บั้ง เนื่องจากตัวเธอเองก็มีงานและรายได้ที่สูงในไทย แต่เธอก็ได้พูดคุยและตัดสินใจที่จะย้ายถิ่นไปอยู่กับคู่รักของเธอในระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี ในช่วงเวลานี้เธอก็วางแผนทำงานเพื่อเก็บเงินและค้นหาลู่ทางอาชีพหลังการย้ายถิ่นควบคู่ไป หรือ กรณีของเอ เธอและคู่รักแต่งงานกันก่อนการระบาดของโควิด-19 ไม่นานนัก และวางแผนที่จะมีบุตรก่อนที่จะจะอายุครบ 40 ปี ในปีพ.ศ. 2564 เนื่องจากทั้งเธอและสามีต่างก็อายุมากแล้ว อีกทั้งหากเธอยังอายุไม่ถึง 40 ปี เธอสามารถเข้ารับการทำอิกซี่ (ICSI) เพื่อการมีบุตรได้ฟรีถึง 2 ครั้ อย่างไรก็ตามเมื่อผู้เขียนได้พูดคุยกับเออีกครั้งในเดือนมกราคม พ.ศ. 2565 ซึ่งเป็นเวลาที่มาตรการควบคุมและป้องกันการระบาดของโควิด-19 เริ่มผ่อนคลายในขณะนั้นเอมีอายุเกิน 40 ปีและไม่ได้พบเจอกับสามีถึง 2 ปี หลังจากจดทะเบียนแต่งงานในปลายปี 2562

เธอบอกกับผู้เขียนว่า เธอตัดสินใจลาออกจากงานและกำลังจะเดินทางไปเยอรมันด้วยวีซ่าเยี่ยมเยียนในเดือนกุมภาพันธ์ 2565 และเธอจะยื่นเรื่องเพื่อขอเปลี่ยนเป็นวีซ่าเพื่อการย้ายถิ่นของคู่สมรสเมื่อเดินทางถึงเยอรมันเพื่อที่เธอจะได้อาศัยอยู่ที่นั่นกับสามีของเธออย่างถาวร

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า เมื่อการปรากฏอยู่ร่วมกันในเชิงกายภาพซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการรักษาความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลได้ขาดหายไปในช่วงของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สิ่งสำคัญที่ทำให้ความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลยังคงอยู่ได้ คือ การปรากฏอยู่ร่วมกันในจินตนาการของคู่รักเหล่านี้จำเป็นต้องมีความเข้มข้นอย่างเพียงพอที่จะรักษาความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลไว้ได้อย่างต่อเนื่อง ในช่วงแรกของการแพร่ระบาดยังคงอยู่ในช่วงเริ่มต้น คู่รักข้ามแดนทางไกลเหล่านี้ยังคงไม่ได้คาดคิดว่า การควบคุมพรมแดนของรัฐจะยาวนานกินเวลาต่อเนื่องถึง 2 ปี การสร้างความรู้สึกใกล้ชิดในระยะแรกของการแพร่ระบาดจึงยังคงไม่แตกต่างจากช่วงเวลาก่อนการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มากนัก คู่รักข้ามแดนเหล่านี้ยังคงสร้างการปรากฏอยู่ร่วมกันผ่านตัวแทนเพื่อสร้างความรู้สึกถึงการคงอยู่ของอีกฝ่ายในชีวิตประจำวัน อาทิ การสวมแว่นแต่งงานของเอและนก การตั้งรูปถ่ายคู่ระหว่างตนเองและคู่รักเป็นหน้าจอโทรศัพท์ของจันท์ เก้ และพลอย ในขณะที่เกี่ยวกับการปรากฏอยู่ร่วมกันในพื้นที่ออนไลน์เองก็มีความเข้มข้นมากขึ้นจากผลของมาตรการควบคุมการเคลื่อนย้ายที่ทำให้ชีวิตประจำวันของผู้คนเคลื่อนที่ไปอยู่ในพื้นที่ออนไลน์ รวมทั้งความคาดหวังที่จะพบเจอกันในเชิงกายภาพตามที่เคยเป็นมาก็ยังคงอยู่ สิ่งเหล่านี้ทำให้คู่รักข้ามแดนยังคงจินตนาการถึงภาพของการปรากฏอยู่ร่วมกันในอนาคตได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อมาตรการควบคุมพรมแดนยังคงดำเนินอย่างต่อเนื่องและยาวนานกว่าที่คาดคิด การปรากฏอยู่ร่วมกันในพื้นที่ออนไลน์และการปรากฏอยู่ร่วมกันผ่านตัวแทนที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันกลับยิ่งทำให้ภาวะความโหยหาการปรากฏอยู่ร่วมกันทางกายภาพมีมากขึ้น คู่รักข้ามแดนเหล่านี้จึงค้นหาหนทางที่จะต่อรองกับมาตรการควบคุมพรมแดนของรัฐ เช่นในกรณีของจันท์ที่ผู้เขียนกล่าวข้างต้น ความพยายามของจันท์ที่ยื่นขอยกเว้นการเดินทาง หรือแม้แต่ในกรณีของดวง ก่อนหน้าของการแพร่ระบาด ดวงและคู่รักของเธอไม่ได้วางแผนอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการย้ายถิ่นข้ามแดนเพื่อใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน เนื่องจากดวงเองก็ยังไม่ถึงขั้นที่จะย้ายถิ่นเพื่อการแต่งงาน อย่างไรก็ตามผลจากมาตรการควบคุมพรมแดนในช่วงของการแพร่ระบาด ทำให้ดวงไม่สามารถไปเยี่ยมคู่รักของเธอได้ในขณะที่เขาจำเป็นต้องเข้ารับการผ่าตัดอันเนื่องมาจากปัญหาสุขภาพ ในช่วงเวลาที่คู่ครองของเธอมีปัญหาสุขภาพนั้น เขาได้ตัดสินใจทำพิธีกรรมเพื่อยกทรัพย์สินของเขาให้กับดวง โดยที่ทั้งคู่ได้ใช้นายและให้ดวงลงลายมือชื่อในเอกสารต่าง ๆ ผ่านการวิดีโอคอล รวมทั้งบันทึกภาพเคลื่อนไหวในขณะที่ดวงลงลายมือชื่อในเอกสารไว้เป็นหลักฐาน

การไม่สามารถปรากฏอยู่ร่วมกันในเชิงกายภาพที่ยาวนานกว่าที่เคยเป็น รวมถึงการไม่สามารถอยู่ร่วมกันในโอกาสหรือช่วงเวลาที่สำคัญ เป็นสิ่งสำคัญที่สร้างความไม่มั่นคงทางอารมณ์ให้กับคู่รักข้ามแดนทางไกล สำหรับการศึกษาครั้งนี้ผู้หญิงจำนวน 3 คน คือ ก้อย น้ำ และ เบส ได้สิ้นสุดความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลที่เกิดขึ้นมายาวนานและต่อเนื่องในช่วงก่อนการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่วนหนึ่งเนื่องจากทั้ง 3 คนไม่สามารถมองเห็นและจินตนาการได้ถึงภาพของการปรากฏอยู่ร่วมกันในอนาคตอีกต่อไป แม้ว่าการสื่อสารใน

ออนไลน์ของคู่รักเหล่านี้ยังคงมีความสม่ำเสมอ แต่ก็ไม่เพียงพอที่จะรักษาความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลได้ หากคู่รักไม่สามารถรักษาภาพจินตนาการถึงการใช้ชีวิตร่วมกันในอนาคตได้ ดังเช่น ในกรณีของก้อย เมื่อผู้ศึกษาถามถึงการย้ายถิ่น เธอปฏิเสธการย้ายถิ่นอย่างชัดเจน แม้คู่รักของเธอจะเปลี่ยนจากงานประจำมาทำธุรกิจส่วนตัวโดยการเปิดร้านอาหารและบาร์ ซึ่งหากก้อยตัดสินใจแต่งงานและย้ายถิ่นเธอเองก็สามารถที่จะช่วยงานเขาได้ และแม้มาร์คจะเคยเสนอให้เธอย้ายถิ่นมาอยู่กับเขาแต่ก้อยเองก็ปฏิเสธข้อเสนอดังกล่าว เนื่องจากเธอไม่ชอบทำธุรกิจร้านอาหาร เธอยังคงต้องการที่จะทำงานในไทย และเดินทางไปต่างประเทศเพื่อทำงานและท่องเที่ยวมากกว่า ซึ่งในช่วงของก่อนการแพร่ระบาดของโควิด-19 การพบเจอกันและใช้ชีวิตร่วมกันในเชิงกายภาพประมาณ 2-4 เดือนในแต่ละปี ทำให้ทั้งคู่ไม่ได้มีปัญหามากนัก มาร์คเองยังคงยอมรับการตัดสินใจของก้อย อย่างไรก็ตามในช่วงของการระบาดของโควิด-19 สถานะของการโยกย้ายการปรากฏตัวร่วมกันในเชิงกายภาพที่ขาดหายไปเป็นระยะเวลานาน 2 ปี ทำให้มาร์คและก้อยได้พูดคุยถึงอนาคตร่วมกันอย่างจริงจัง และทั้งคู่ยังคงมองไม่เห็นภาพจินตนาการของการอยู่ร่วมกันในอนาคตได้ เนื่องจากก้อยเองก็ยังคงไม่อยากจะย้ายถิ่น ในขณะที่มาร์คเองก็ไม่คิดถึงการย้ายถิ่นมาอยู่ไทยกับเธอ เพราะเขามีธุรกิจที่ต้องดูแล รวมถึงแม้เขาจะเกษียณหรือเลิกทำงาน มาร์คเองก็ไม่ได้คิดถึงการย้ายถิ่นมาอยู่ไทย ดังนั้นในกรณีของก้อยเมื่อทั้งคู่ยังคงมองไม่เห็นภาพจินตนาการเหล่านี้ ท้ายที่สุดความสัมพันธ์ของทั้งคู่จึงได้ยุติลง

เช่นเดียวกับน้ำที่อยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลกับคู่รักชาวเบลเยียมมาเป็นระยะเวลา 8 ปี ทั้งคู่ติดตามมาตรการควบคุมพรมแดนในช่วงของการแพร่ระบาดอยู่ตลอดเวลาเพื่อวางแผนการพบเจอในเชิงกายภาพ โดยน้ำและคู่รักของเธอวางแผนที่จะเจอกันในช่วงของที่ไทยเปิดให้ชาวต่างชาติที่ได้รับวัคซีนครบแล้วเข้ามาในมาตรการ Phuket Sandbox โดยเดินทางมายังภูเก็ตโดยไม่ต้องกักตัว และสามารถเดินทางออกนอกพื้นที่ได้เมื่อครบ 14 วัน อย่างไรก็ตามมาตรการดังกล่าวได้มีการระงับการอนุมัติไปชั่วคราวเมื่อมีการแพร่ระบาดของไวรัสสายพันธุ์โอมิครอนในช่วงปลายธันวาคม 2564 อีกทั้งคู่รักของเธอเองก็ไม่มั่นใจในการเดินทางในช่วงเวลาดังกล่าว แผนการพบเจอในครั้งนั้นจึงถูกยกเลิกไป น้ำบอกกับผู้เขียนในช่วงต้นเดือนมกราคม 2565 ว่าเธอตัดสินใจลดความสัมพันธ์กับคู่รักของเธอ เนื่องจากเธอเริ่มคิดอย่างจริงจังถึงการตัดสินใจอยู่ร่วมกันถาวรในช่วงเวลาที่มีการแพร่ระบาดของโควิด-19 นั้น น้ำมีปัญหาสุขภาพและต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ในเวลานั้นน้องของเธอต้องลางานเพื่อมาอยู่ดูแลเธอในโรงพยาบาล อีกทั้งตัวเธอเองไม่ได้คิดถึงการย้ายถิ่น เช่นเดียวกับก้อย และขณะเดียวกันคู่รักของเธอเองก็ไม่ได้คิดถึงการย้ายถิ่นมาอยู่ไทย ภาพของจินตนาการของการอยู่ร่วมกันในอนาคตของทั้งคู่จึงไม่ปรากฏให้เห็นได้ น้ำเริ่มคิดถึงการค้นหาคู่รักที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า อารมณ์ของการโยกย้ายการปรากฏตัวร่วมกันในเชิงกายภาพในช่วงเวลาของการแพร่ระบาดของโควิด-19 เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้คู่รักข้ามแดนทางไกลตัดสินใจพูดคุยถึงอนาคตร่วมกันมากขึ้น ในกรณีของคู่รักที่ตัดสินใจยุติความสัมพันธ์ทั้ง 3 คู่ นั้นมีจุดร่วมกัน คือ การปรากฏตัวร่วมกันในจินตนาการขาดหายไปเนื่องจากพวกเขาไม่สามารถวาดภาพของการอยู่ร่วมกันในอนาคตได้ ในขณะที่กรณีของผู้หญิงอีก 7 คนที่ยังคงอยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลหลังจากการแพร่ระบาดและมาตรการควบคุมพรมแดนสิ้นสุดลงนั้น พวกเขาเองยังสามารถสร้างภาพของการปรากฏตัวร่วมกันในจินตนาการได้ โดยที่กรณีคู่

ของเก๋ เอ และนก ความสัมพันธ์ทางไกลข้ามแดนที่เกิดขึ้นมีภาพจินตนาการของการอยู่ร่วมกันในอนาคตอย่างชัดเจนตั้งแต่ก่อนโควิด-19 โดยเก๋และเอวางแผนที่จะย้ายถิ่นไปอยู่กับคู่รักของตนเองในต่างแดน ในขณะที่คู่รักของนกวางแผนที่จะมาอยู่ไทยกับเธอหลังจากเกษียณจากงานอย่างถาวร ส่วนกรณีของผู้หญิงอีก 4 คน คือ จันท์ ดวง พลอย และแอน แม้พวกเธอและคู่รักไม่ได้วางแผนอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการย้ายถิ่นข้ามแดนในช่วงเวลาก่อนการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 แต่ผลจากมาตรการควบคุมพรมแดนที่เกิดขึ้นทำให้คู่รักข้ามแดนทางไกลเหล่านี้พุดคุยเกี่ยวกับการย้ายถิ่นเพื่ออยู่ร่วมกันในอนาคตมากขึ้น ดังเช่นกรณีของดวง สภาวะของการไม่สามารถปรากฏอยู่ร่วมกันได้ในเหตุการณ์ที่สำคัญในช่วงที่คู่รักของเธอเข้าผ่าตัดนั้น ทำให้เธอตัดสินใจจัดเตรียมเอกสารความสัมพันธ์ต่าง ๆ เพื่อเตรียมยื่นขอวีซ่าเพื่อการย้ายถิ่นของคู่ครองในช่วงที่ยังคงมีการควบคุมพรมแดนอยู่ และท้ายที่สุดเมื่อการระบาดของโรคโควิด-19 เบาบางลง ดวงได้เข้าพิธีแต่งงานเมื่อคู่รักของเธอสามารถเดินทางมายังประเทศไทยได้ และได้ยื่นขอวีซ่าเพื่อการย้ายถิ่นของคู่ครองในช่วงเวลาดังกล่าว ในขณะที่จันท์ ดวง และแอนต่างก็เริ่มค้นหาข้อมูลและวางแผนเกี่ยวกับการย้ายถิ่นเพื่อการแต่งงานมากขึ้น

บทสรุปและอภิปราย: นัยยะสำคัญของการศึกษา

ในส่วนนี้ผู้เขียนจะสะท้อนให้เห็นนัยยะสำคัญที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ภายใต้แนวคิดความเป็นการเมืองของการเคลื่อนย้ายข้ามแดน และแนวคิดการปรากฏอยู่ร่วมกันในความสัมพันธ์ข้ามแดน ใน 2 ประเด็นหลัก ประเด็นแรก เรื่องราวของคู่รักข้ามแดนทางไกลในสภาวะของการระบาดของโรคโควิด-19 สะท้อนให้เห็นว่า ความเป็นการเมืองของการเคลื่อนย้ายข้ามแดนที่ควบคุมโดยรัฐนั้นส่งผลอย่างชัดเจนต่ออารมณ์และความสัมพันธ์ของคู่รักข้ามแดนทางไกล กล่าวคือ ในช่วงแรกของการแพร่ระบาด รัฐควบคุมการเคลื่อนย้ายของพลเมืองผ่านเทคโนโลยีความเสี่ยง (technology of risk) ซึ่งเปลี่ยนการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ให้อยู่ในฐานะเป็นความเสี่ยงที่เป็นอันตรายแต่ยังคงอยู่ในสภาวะการของควบคุมได้ ดังนั้นหากอธิบายภายใต้กรอบคิดของการปกครองชีวญาณและเทคโนโลยีของอำนาจ (Foucault, 1991) สภาวะของการไม่เคลื่อนย้ายที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงแรกถูกอธิบายในฐานะของการจัดการความเสี่ยงที่ซึ่งรัฐได้ใช้อำนาจในการควบคุมและปิดพรมแดนเพื่อที่จะจัดการและลดความเสี่ยงของอันตรายที่จะเกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว คู่รักข้ามแดนทางไกลส่วนใหญ่ต่างก็ยอมรับถึงความชอบธรรมในการควบคุมการเคลื่อนย้ายข้ามแดนของรัฐ

อย่างไรก็ตาม เมื่อการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่เปลี่ยนไปยาวนานขึ้น แม้รัฐจะควบคุมพรมแดนเพื่อจัดการกับความเสี่ยงนั้น แต่ผลที่ตามมากลับพบว่า การควบคุมความเสี่ยงดังกล่าวยังไม่อาจรับมือกับการเกิดขึ้นของความเสี่ยงใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาได้ (ปีนแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2564) ภาวะของการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ที่คาดเดาไม่ได้ อันเป็นผลมาจากขีดจำกัดของความรู้ที่มีต่อโรคอุบัติใหม่ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว รัฐเองก็ไม่สามารถที่จะอธิบายถึงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างชัดเจน

การใช้อำนาจของรัฐในการกำหนดนโยบายการควบคุมพรมแดนจึงเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ของการแพร่ระบาดอันยากที่จะคาดเดาได้

สภาวะความไม่แน่นอนของมาตรการควบคุมพรมแดนของรัฐ ส่งผลให้อารมณ์ของคู่รักข้ามแดนทางไกลเหล่านี้เริ่มแปรเปลี่ยนจากการยอมรับการควบคุมพรมแดนของรัฐเป็นความสับสนและยั่วยแย้ง กล่าวคือ ความไม่แน่นอนในมาตรการของรัฐทำให้คู่รักข้ามแดนทางไกลไม่สามารถกำหนดและวางแผนการพบเจอได้เหมือนเดิม ภายใต้สภาวะที่คู่รักไม่สามารถทำนายได้ว่าการปรากฏอยู่ร่วมกันจะเกิดขึ้นได้อีกครั้งเมื่อใดนั้น ในด้านหนึ่งนำไปสู่อารมณ์ความรู้สึกของการโยกย้ายความสัมพันธ์ใกล้ชิดในเชิงกายภาพ รวมไปถึงอารมณ์ผิดหวัง โกรธ และกระวนกระวายใจกับความไม่แน่นอนของนโยบายที่รัฐใช้ควบคุมพรมแดน อย่างไรก็ตาม ภายใต้ความไม่แน่นอนของมาตรการควบคุมพรมแดนที่เปลี่ยนไปมานั้นตามสถานการณ์ของการแพร่ระบาดนั้น ในด้านหนึ่งก็ได้หล่อเลี้ยงความหวังของคู่รักข้ามแดนทางไกลในการที่จะพบเจอกันในเชิงกายภาพเมื่อมาตรการเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลง

ดังนั้นภายใต้สภาวะของการแพร่ระบาด จะเห็นได้ว่า รัฐเข้ามามีบทบาทสำคัญในการกำหนดความสัมพันธ์ข้ามแดน การควบคุมของรัฐในสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้คู่รักข้ามแดนตระหนักอย่างชัดเจนว่า กระบวนการเคลื่อนย้ายข้ามแดนของผู้คนไม่ได้เป็นสิ่งที่ราบเรียบเสมอไป การควบคุมของรัฐเข้ามามีผลต่อมิติทางอารมณ์ของผู้คนที่อยู่ในกระบวนการเคลื่อนย้ายอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีศึกษาในงานชิ้นนี้ที่จัดอยู่ในกลุ่มคนชั้นกลางที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมค่อนข้างสูง การเคลื่อนย้ายสำหรับพวกเขาในสภาวะการปกปิดอาจไม่ได้เป็นเรื่องยากมากนักในการที่จะจัดการกับกฎเกณฑ์และการควบคุมการเคลื่อนย้ายข้ามแดนของรัฐ อย่างไรก็ตามเมื่อการเคลื่อนย้ายเพื่อเยี่ยมเยียนคนรักในสภาวะการปกปิดที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องขาดหายไป และพวกเขาต้องเผชิญกับความเป็นจริงชุดใหม่ ๆ ที่สะท้อนถึงการควบคุมโดยชุดของโครงสร้างและความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ตนเองไม่ได้คุ้นชิน กฎเกณฑ์และการควบคุมการเคลื่อนย้ายข้ามแดนของรัฐที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไปตามสถานการณ์ของการแพร่ระบาดเหล่านี้ส่งผลให้คู่รักข้ามแดนเกิดประสบการณ์ของความไม่มั่นคงในความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลของตนเอง ประสบการณ์ของคู่รักข้ามแดนทางไกลในการศึกษาครั้งนี้จึงสะท้อนให้เห็นสภาวะของความซับซ้อนของทั้งการไม่เคลื่อนย้ายและการเคลื่อนย้ายที่ถูกควบคุมโดยรัฐไปพร้อมกัน

ประการที่สอง เมื่อสภาวะของการไม่เคลื่อนย้ายดำรงอย่างต่อเนื่องเป็นเวลามากกว่า 2 ปี อันเป็นผลสำคัญทำให้การปรากฏตัวอยู่ร่วมกันในเชิงกายภาพซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลขาดหายไป สิ่งหนึ่งที่ปรากฏเห็นได้ชัดเจนขึ้น คือ การปรากฏตัวในพื้นที่ออนไลน์ร่วมกันของคู่รักมีความเข้มข้นมากขึ้น คู่รักข้ามแดนทางไกลเหล่านี้ต่างก็ใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อสร้างการปรากฏตัวอยู่ร่วมกันในออนไลน์มากขึ้นกว่าช่วงเวลาก่อนการแพร่ระบาด อาทิ การทานข้าวหรือดูหนังร่วมกันทางออนไลน์ การฉลองวันเกิดร่วมกันกับครอบครัวทางออนไลน์ หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่สามารถทำได้ผ่านการสื่อสารออนไลน์ อย่างไรก็ตามแม้การสื่อสารออนไลน์จะเข้มข้นขึ้น แต่ไม่ได้หมายความว่า คู่รักทางไกลเหล่านี้จะไม่โยกย้ายซึ่งการปรากฏตัวอยู่ร่วมกันในเชิงกายภาพ ในทางตรงกันข้ามการปรากฏตัวอยู่ร่วมกันในพื้นที่ออนไลน์และการปรากฏอยู่

ร่วมกันผ่านตัวแทนที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่มากขึ้น ยิ่งทำให้ภาวะความโหยหาการปรากฏอยู่ร่วมกันทางกายภาพมีมากขึ้นไปเท่านั้น คู่รักข้ามแดนเหล่านี้จึงมักค้นหาหนทางที่จะต่อรองกับมาตรการควบคุมพรมแดนของรัฐในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการขอยกเว้นการเดินทาง การจดทะเบียนความสัมพันธ์ หรือแม้แต่การทำพิธีกรรมออนไลน์

อย่างไรก็ตามภายใต้ความไม่แน่นอนของนโยบายที่รัฐใช้ในการควบคุมพรมแดนนั้น การต่อรองของคู่รักเหล่านี้ไม่ได้นำมาซึ่งการปรากฏอยู่ร่วมกันในพื้นที่กายภาพ ดังนั้นอารมณ์ของการโหยหาซึ่งความใกล้ชิดในเชิงกายภาพ ผสมกับสภาวะความไม่มั่นคงทางอารมณ์ โดยเฉพาะเมื่อเกิดเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้คู่รักปรารถนาที่จะใช้เวลาด้วยกันในเชิงกายภาพเพื่อแสดงออกถึงการดูแลซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้ได้กลายเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้คู่รักข้ามแดนทางไกลตัดสินใจพูดคุยถึงอนาคตและค้นหาวิถีทางของการย้ายถิ่นเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างถาวรมากขึ้น ในแง่นี้ภาพจินตนาการของการปรากฏตัวร่วมกันในอนาคตจึงกลายเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้คู่รักเหล่านี้สามารถดำรงความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลไว้ได้ในช่วงเวลาที่ต้องเผชิญกับมาตรการจำกัดการเดินทางที่เกิดขึ้นในช่วงของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

ดังนั้นหากมองจากแนวคิดของการปรากฏอยู่ร่วมกันอาจกล่าวได้ว่า ภายใต้สถานการณ์ที่การปรากฏอยู่ร่วมกันในพื้นที่กายภาพของคู่รักข้ามแดนทางไกลขาดหายไปนั้น การทำงานของการปรากฏอยู่ร่วมกันในพื้นที่ออนไลน์และการปรากฏอยู่ร่วมกันผ่านตัวแทนที่ดำรงอย่างต่อเนื่องในการดำเนินชีวิตประจำวันนั้นอาจไม่ได้เพียงพอที่จะทำให้ความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกลยังคงดำรงอยู่ได้ เนื่องจากการปรากฏอยู่ร่วมกันใน 2 รูปแบบดังกล่าวมีส่วนอย่างยิ่งในการทำให้การโหยหาการปรากฏอยู่ร่วมกันในเชิงกายภาพเกิดขึ้น ซึ่งหากในสถานการณ์ปกติการโหยหาเหล่านี้จะได้รับการตอบสนองเมื่อการเยยมีเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามในสภาวะที่การเยยมีไม่สามารถเกิดขึ้นได้ การทำงานของการปรากฏอยู่ร่วมกันในจินตนาการที่เข้มข้นได้มีส่วนสำคัญในการรักษาความสัมพันธ์ข้ามแดน ภาพของจินตนาการของการใช้ชีวิตในอนาคตทั้งในระยะสั้นและระยะยาวทำให้คู่รักข้ามแดนทางไกลเหล่านี้สามารถรักษาไว้ซึ่งความรู้สึกใกล้ชิดและความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกล และในขณะเดียวกันการคงอยู่ของภาพการปรากฏอยู่ร่วมกันในอนาคตก็มีส่วนสำคัญที่ย้อนกลับมาทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะคงไว้ซึ่งการปรากฏอยู่ร่วมกันในพื้นที่ออนไลน์และการปรากฏอยู่ร่วมกันผ่านตัวแทน แม้ว่า การปรากฏอยู่ร่วมกันในพื้นที่กายภาพขาดหายไปในช่วงเวลาดังกล่าว

ข้อเสนอแนะสำคัญของการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์ของกลุ่มคนอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการควบคุมพรมแดนของรัฐในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งมักเป็นกลุ่มคนที่ถูกละเลยจากภาครัฐ แม้รัฐจะเน้นย้ำให้เห็นถึงการควบคุมการเคลื่อนย้ายของรัฐในฐานะสิ่งจำเป็นเพื่อรักษาความมั่นคง อย่างไรก็ตามการมองผู้เคลื่อนย้ายในฐานะของพาหะนำโรคและผลกึ่งสังคมเข้าสู่สภาวะของการไม่เคลื่อนย้ายอย่างตายตัวนั้น ส่งผลกระทบสำคัญต่อครอบครัวข้ามแดนและกลุ่มคนที่อยู่ในความสัมพันธ์ข้ามแดนทางไกล ผลการศึกษาในครั้งนี้สะท้อนให้ข้อเสนอแนะสำคัญในเชิงนโยบายที่ว่า ภายใต้ความไม่แน่นอนและความเสี่ยง

ของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่นั้น การควบคุมในเชิงนโยบายของรัฐนั้นควรเปลี่ยนจากการควบคุมความเสี่ยงมาเป็นการจัดการกับความไม่แน่นอน เนื่องจากความไม่แน่นอนของการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่นั้นเป็นสถานการณ์ที่ยากในการที่จะพยากรณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นได้จากข้อมูลในอดีตที่มีอยู่ นโยบายการควบคุมพรมแดนของรัฐที่ผ่านมาไม่ได้เป็นความพยายามที่จะจัดการกับความไม่แน่นอน แต่วางอยู่บนฐานของการควบคุมความเสี่ยงมากกว่า ซึ่งบ่อยครั้งที่นโยบายเหล่านี้ไม่อาจรับมือกับการเกิดขึ้นของความเสี่ยงใหม่ ๆ ได้ ดังนั้นหากการควบคุมพรมแดนของรัฐเปลี่ยนมาเป็นรูปแบบของการจัดการกับความไม่แน่นอนแทนการควบคุมความเสี่ยง โดยการคำนึงถึงภาพเหตุการณ์ในอนาคตที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอนในฐานะสิ่งที่ไม่อาจคาดเดาได้ และผนวกความไม่แน่นอนของสถานการณ์เหล่านั้นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการออกนโยบาย อาจทำให้รัฐสามารถออกมาตรการควบคุมพรมแดนที่เหมาะสมได้มากขึ้น

นอกจากนั้นงานศึกษาครั้งนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่า การเยี่ยมชมหรือการปรากฏตัวร่วมกันในเชิงกายภาพยังคงเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ข้ามแดน ดังนั้นการควบคุมและดำเนินมาตรการจำกัดการเดินทางของรัฐภายใต้การเกิดการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่นั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงกลุ่มคนหลากหลายที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการควบคุมพรมแดนที่แตกต่างกันออกไป การศึกษาและทำความเข้าใจผลกระทบของมาตรการควบคุมพรมแดนในครั้งนี้ มุ่งอธิบายเพียงผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้หญิงไทยชนชั้นกลางที่อยู่ในความสัมพันธ์ข้ามไกลทางแดน หากมีข้อมูลผลกระทบที่เกิดขึ้นในคนกลุ่มอื่นที่มากขึ้น อาจช่วยเติมเต็มและมองภาพของนโยบายข้ามแดนในช่วงการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ได้ชัดขึ้น

เอกสารอ้างอิง/References

- คำสั่งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ที่ 17/2564, (2564, ตุลาคม 21). ราชกิจจานุเบกษา, 138(256ง), 5-6.
- คำสั่งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ที่ 18/2564, (2564, ตุลาคม 21). ราชกิจจานุเบกษา, 138(256ง), 7.
- คำสั่งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ที่ 25/2564, (2564, ตุลาคม 22). ราชกิจจานุเบกษา, 138(313ง), 24-27.
- นภาพร หะวานนท์. (2552). วิธีการศึกษาเรื่องเล่า: จุดเปลี่ยนของการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์. *วารสารสังคมผู้นำโขง*. 5(2), 1-22.
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี (2564). ย้อนคิดมโนทัศน์ความไม่แน่นอนกับความเสี่ยงในสังคมทันสมัย. *วารสารธรรมศาสตร์*. 40(3), 1-32.
- Baldassar, L. (2008). Missing kin and longing to be together: Emotions and the construction of co-presence in Transnational Relationships. *Journal of Intercultural Studies*. 29(3), 247-266.

- Campos-Castillo, C., & Hitlin, S. (2013). Copresence: Revisiting a Building Block for Social Interaction Theories. *Sociological Theory*. 31(2), 168–192.
- Foucault, M. (1991). Governmentality. In G. Burchell, C. Gordon, & P. Miller (Eds.), *The Foucault Effect: Studies in Governmentality* (pp. 87–104). London: Harvester Wheatsheaf.
- Greenaway, C., & Gushulak, B. D. (2017). Pandemics, migration and global health security. In P. Bourbrau (Ed.), *Handbook on Migration and Security* (pp. 316–336). Cheltenham: Edward Elga Publishing.
- Holmes, M. (2004). An equal distance? Individualisation, gender and intimacy in distance relationships. *Sociological Review*. 52(2), 180–200.
- Larsen, J., Urry, J., & Axhausen, K. (2006). *Mobilities, networks, geographies*. Hampshire: Ashgate.
- Levitt, P., DeWind, J., & Vertovec, S. (2003). International Perspectives on Transnational Migration: An Introduction. *International Migration Review*. 37(3), 565–575.
- Mason, J. (2004). Managing Kinship over Long Distances: The Significance of the “Visit.” *Social Policy and Societies*. 3(4), 421–429.
- O’Malley, P. (2008). Governmentality and Risk. In Jens O. Zinn (Ed.), *Social Theories of Risk and Uncertainty: An Introduction* (pp. 52–75). Black-well Publishing Ltd.
- Pananakhonsab, W. (2016). *Love and intimacy in online cross-cultural relationships: the power of imagination*. Switzerland, Palgrave Macmillan.
- Pence, J. (2004). Narrative Emotion: Feeling, Form and Function. *Journal of Narrative Theory*. 34(3), 273–276.
- UNWTO. (2020). *Restrictions on Tourism Travel Starting to Ease but Caution Remains*. Retrieved from <https://www.unwto.org/news/covid-19-restrictions-on-tourism-travel>.
- Urry, J. (2002). Mobility and proximity. *Sociology*. 36(2), 255–274.
- Zhang, C., Qian, L., & Hu, J. (2020). COVID-19 Pandemic with Human Mobility Across Countries. *Journal of the Operations Research Society of China*. 9(2), 1–16.
- Zhang, J., Lu, M. C. W., & Yeoh, B. (2015). Cross-border marriage, transgovernmental friction, and waiting. *Environment and Planning D: Society and Space*. 33(2), 229–246.
- Zhao, S. (2003). Toward a Taxonomy of Co-presence. *MIT Press Journals*. 12(5), 445–455.